

*CBS De Wieken
Ten Post*

Veiligheidsplan

Vastgesteld 27 februari 2017

CBS De Wieken
Oldenhuisstraat 6
9792PM Ten Post
050 302 2820
www.cbsdewieken.nl
info@cbsdewieken.nl

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding	3
Wettelijk kader	3
Verantwoordelijkheden	3
Hoofdstuk 2 Het veiligheidsplan	5
Het veiligheidsplan in de praktijk	5
Mr, gmr, ouderraad, klassenouder en leerlingenraad	6
Borging van het veiligheidsplan	7
Hoofdstuk 3 Coördinatie veiligheidsbeleid	8
De directeur	
Het personeel	
De leerlingen	
Vorming teams bij bijzondere situaties	
Veiligheid evalueren	
Hoofdstuk 4 Sociale Veiligheid en De Vreedzame School	9
Visie, doelen en uitgangspunten	9
Het voorkomen van pesten en sociale veiligheid	10
Regels en afspraken	12
Plagen en pesten	16
Hoofdstuk 5 Sociale veiligheid in en rond de school	20
Hoofdstuk 6 Fysieke veiligheid in en rond de school	23
Hoofdstuk 7 Ouders en veiligheid	24
Bijlagen	26
Protocol Tegen agressie, geweld, discriminatie en ongewenst seksueel gedrag	27
Protocol Opvang bij ernstige incidenten	29
Protocol Waarschuwing, schorsing en verwijdering van leerlingen	31

Hoofdstuk 1 Inleiding

Voor u ligt het Veiligheidsplan van CBS De Wieken.

Het Veiligheidsplan heeft als doel te beschrijven hoe de school een veilige leefomgeving is voor leerlingen, personeel en ouders. Daarnaast dragen we met het veiligheidsplan zorg voor het realiseren van goede arbeidsomstandigheden en een positief schoolklimaat.

Met het veiligheidsplan geven we aan hoe we omgaan met de sociale en fysieke veiligheid van onze leerlingen, medewerkers en andere betrokkenen. We kijken hierbij naar preventie en geldende afspraken of regels.

Regelmatig zal er verwezen worden naar bestaande documenten en diverse protocollen. Deze zijn opvraagbaar op school. Enkele protocollen zijn als bijlage toegevoegd.

Wettelijk kader

Uit de CAO Primair Onderwijs, artikel 11.5 over het Veiligheidsplan:

“De werkgever stelt in overleg met de P(G)MR het beleid vast dat gericht is op het realiseren van een gezonde en veilige leer- en werkomgeving binnen de instelling, bedoeld voor alle geledingen. De werkgever evalueert jaarlijks het gevoerde beleid.

Er worden in ieder geval afspraken gemaakt over:

- a. het bewerkstelligen van sociale en fysieke veiligheid;
- b. het voorkomen van seksuele intimidatie, racisme, agressie en geweld;
- c. het voorkomen van ziekteverzuim;
- d. de personeelszorg;
- e. de scholing en begeleiding van werknemers die nodig is met het oog op het realiseren van het voorafgaande.

Uit CAO PO, Statuut Sociaal Beleid (pag. 17) en de taken van de werkgever:

- De werkgever draagt zorg voor goede arbeidsomstandigheden;
- De werkgever schenkt aandacht aan de gezondheid, de veiligheid en het welzijn van de werknemers, conform de Arbowet.

Uiteraard zijn hierin De Rechten van de Mens, De Rechten van het Kind en de Wet Gelijke Behandeling van toepassing.

Raakvlakken met andere onderdelen van het personeelsbeleid

Het veiligheidsplan heeft raakvlakken met het personeelsbeleid van de VCPO Noord Groningen. Het bovenschoolpersoneelsbeleid is bij het bestuurskantoor opvraagbaar.

Verantwoordelijkheid

Om het veiligheidsplan tot een plan te maken dat niet alleen goed beschreven staat, maar ook goed werkt in de praktijk, dragen alle betrokken hierin een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Hieronder zullen we expliciet benoemen wat ieders verantwoordelijkheid is.

Personeel:

- bestuderen van het Veiligheidsplan;
- zich inzetten voor de fysieke en de sociale veiligheid in en rond de school;
- handelen zoals in het beleid en in de protocollen is aangegeven.

Directeur:

- opstellen en vaststellen van het veiligheidsplan, gebruikmakend van bestaande schooleigen en bovenschoolse documenten;
- het Veiligheidsplan ter instemming voorleggen aan de MR;
- het Veiligheidsplan uitdelen aan het personeel en bespreken;
- het Veiligheidsplan implementeren bij leerlingen en ouders;
- handelen zoals in het beleid en in de protocollen is aangegeven;
- jaarlijks monitoren, evalueren en bijstellen van de afspraken in het Veiligheidsplan;
- bij incidenten achteraf evalueren of het Veiligheidsplan voldoet en zo nodig aanpassingen doorvoeren naar aanleiding van de evaluaties.

Directeur-bestuurder:

- met de GMR overleg voeren over de vaststelling en uitvoering van de verenigingsbrede stukken van het Veiligheidsplan;
- zorgdragen voor een personeelsbeleid waarin de fysieke en sociale veiligheid van de personeelsleden is gewaarborgd, alsmede afspraken zijn gemaakt over de secundaire arbeidsvoorwaarden;
- handelen zoals in het beleid en in de protocollen is aangegeven;
- jaarlijks monitoren, evalueren en bijstellen van de afspraken in het Veiligheidsplan;
- bij incidenten achteraf evalueren of het Veiligheidsplan voldoet en zo nodig aanpassingen doorvoeren naar aanleiding van de evaluaties.

Hoofdstuk 2   Het veiligheidsplan

Het Veiligheidsplan in de praktijk

Het Schoolveiligheidsplan heeft als doel de school een veilige leefomgeving te laten zijn voor leerlingen, personeel en ouders. Daarnaast dragen we met het veiligheidsplan zorg voor het realiseren van goede arbeidsomstandigheden en een positief schoolklimaat.

Een veilige leefomgeving is in feite gebaseerd op twee pijlers:

- respect hebben voor elkaar en het vermijden van ongewenst gedrag;
- het kennen en nakomen van regels en gemaakte afspraken.

Omdat een school bevolkt wordt door kinderen van 4 tot en met 12 jaar mag niet verwacht worden dat er vanzelf een veilige leefomgeving ontstaat. Vanaf groep 1 wordt pedagogisch geïnvesteerd in het leren respect te hebben voor elkaar, weten wat ongewenst gedrag is en waarom, het kennen en begrijpen van afspraken en regels en het nakomen van afspraken en regels. Dit is een leerproces dat met de nodige strubbelingen verloopt. De rolmodellen hierbij zijn voor de kinderen vooral de ouders thuis en op school de leerkrachten. Volwassenen moeten zich hun rolmodel bewust zijn. Overleg en informatie-uitwisseling tussen school en ouders is daarbij onmisbaar. De ouders worden daarom ook geïnformeerd over het bestaan en de inhoud van het Veiligheidsplan en de protocollen.

Het Veiligheidsplan bestaat vooral uit werkwijzen, regels en afspraken. Het is belangrijk die te kennen, te begrijpen in de context en na te komen. Respect hebben voor elkaar zit vooral tussen de oren, dat leer je niet uit dit plan.

In hoofdstuk 3 t/m 7 wordt beschreven op welke wijze preventieve maatregelen zijn genomen en welke protocollen zijn vastgesteld om zoveel mogelijk een veilige leefomgeving te garanderen

De onderwijsinspectie toetst het schoolklimaat

De inspectie van het onderwijs toetst het schoolklimaat. Het schoolklimaat is kwaliteitsaspect 4 (Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen) van de onderwijsinspectie en heeft de volgende indicatoren:

- 4.1 De ouders zijn betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.
- 4.2 De leerlingen voelen zich aantoonbaar veilig op school.
- 4.3 Het personeel voelt zich aantoonbaar veilig op school.
- 4.4 De school heeft inzicht in de veiligheidsbeleving van leerlingen en personeel en in de incidenten die zich op het gebied van sociale veiligheid op de school voordoen.
- 4.5 De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen van incidenten in en om de school.
- 4.6 De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op de afhandeling van incidenten in en om de school.
- 4.7 Het personeel van de school zorgt ervoor dat de leerlingen op een respectvolle manier met elkaar en anderen omgaan.

Bij de opzet van het Veiligheidsplan is met deze indicatoren rekening gehouden.

Het veiligheidsplan op schoolniveau

Het Schoolveiligheidsplan wordt vastgesteld op schoolniveau. Bij bepaalde stukken wordt verwezen naar beleid op bestuursniveau. Deze stukken zijn bij het bestuurskantoor opvraagbaar.

Het Veiligheidsplan en raakvlakken het personeelsbeleid

De inhoud van het Veiligheidsplan is niet concreet voorgeschreven. Er is gekozen voor een inhoud die, zoals hiervoor is aangegeven, correspondeert met de indicatoren die de inspectie hanteert, gericht op de school.

Dat neemt niet weg dat ook elementen van het personeelsbeleid duidelijk aansluiten bij het bevorderen van een veilige leefomgeving op school. Het gaat om o.a. de volgende onderdelen:

- Arbobeleid
- Klachtenregelingen
- Sociaal jaarverslag
- Leeftijdsbewust personeelsbeleid
- Verzuimbeleid
- Afspraken over roken
- Gedragscode
- Begeleiding van nieuwe personeelsleden en stagiaires
- Zwangerschap en borstvoeding
- Sociale veiligheid van personeelsleden
- Teamvorming en collegiale samenwerking

MR, GMR, Ouderraad, Klassenouder en Leerlingenraad

MR en GMR

De Medezeggenschapsraad (MR) heeft een belangrijke rol bij de totstandkoming en de evaluatie van het Veiligheidsplan. De GMR speelt een rol bij onderliggende verenigingsbrede stukken. In de Wet Medezeggenschap in Scholen (WMS) staat aangegeven:

“Het bevoegd gezag behoeft de voorafgaande instemming van de medezeggenschapsraad voor elk door het bevoegd gezag te nemen besluit met betrekking tot in ieder geval de volgende aangelegenheden:

e. vaststelling of wijziging van regels op het gebied van veiligheids-, gezondheids-, en welzijnsbeleid, voor zover niet behorend tot de bevoegdheid van de personeelsgeleding.”

Zie MR statuut.

Ouderraad

Onze school heeft een ouderraad. De ouderraad houdt zich bezig met bepaalde activiteiten ten behoeve van de school en de leerlingen. De ouderraad draagt bij aan de betrokkenheid van de ouders bij de school. Zie statuut ouderraad.

Klassenouder

Onze school heeft een klassenouder voor iedere groep. De klassenouder heeft direct contact met de groepsleraar over onder meer de ouderhulp in de groep en de organisatie van de buitenschoolse activiteiten.

Ook kan de klassenouder signalen afkomstig van de ouders opvangen, deze worden altijd doorgegeven aan de groepsleerkracht. De klassenouder draagt bij aan de betrokkenheid van de ouders bij de school. Zie protocol Klasse!ouder.

Leerlingenraad

Onze school heeft een leerlingenraad. Deze bestaat uit tenminste zes leerlingen uit groep 6 t/m 8 die gekozen zijn door de leerlingen. De leerlingenraad voert ca. één keer per zes weken overleg met de directeur.

Onderwerpen zijn met name activiteiten op school, maar ook krijgt de school via de leerlingenraad input over de veiligheid in en rond het schoolgebouw, sociale veiligheid in en rond het

schoolgebouw, gedragsregels en protocollen. De leerlingenraad draagt bij aan de betrokkenheid van de leerlingen bij de school. Zie statuut leerlingenraad.

Borging van het Veiligheidsplan

De borging van het Veiligheidsplan gebeurt als volgt:

- Jaarlijks in september wordt het Veiligheidsplan besproken op school door de directie en het team, met de input vanuit OR, MR en leerlingenraad. Deze evaluaties kunnen leiden tot bijstelling.
- Jaarlijks worden onderliggende schooleigen verwijzingen van het schoolveiligheidsplan bekeken en indien nodig aangepast.
- Bij incidenten wordt achteraf geëvalueerd of het Veiligheidsplan voldoet. Deze evaluaties kunnen leiden tot bijstelling.
- Onze school heeft een methode voor sociale vorming, in alle groepen wordt hiermee gewerkt. Dit is de methode De Vreedzame School. Zie borgingsdocument De Vreedzame School.
- Voor het volgen van de sociale ontwikkeling gebruiken we de methode Zien! Zie protocol Zien!
- De afspraken over de omgang met elkaar op school worden voor de leerlingen zichtbaar opgehangen en gecommuniceerd via de schoolgids en de nieuwsbrief.

Hoofdstuk 3   Coördinatie en verantwoordelijkheid veiligheidsbeleid

De directeur

De directeur is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het Veiligheidsplan in de school. De directeur werkt hierbij samen met o.a. de arbocoördinator/preventiemedewerker op bestuursniveau en de BHV'ers op school.

Het personeel

Alle personeelsleden zijn verantwoordelijk voor het nakomen van de afspraken in het Veiligheidsplan. Personeelsleden die merken dat afspraken niet wordt nagekomen, spreken leerlingen daarop aan, ongeacht of het al dan niet een leerling uit de eigen groep is. Personeelsleden zijn in het nakomen van afspraken uit het Veiligheidsplan een voorbeeld voor de leerlingen.

De leerlingen

Door een goede pedagogische aanpak kunnen ook leerlingen verantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering van het Veiligheidsbeleid. Door te werken met De Vreedzame School leren de kinderen vaardigheden daartoe. Ook zijn er leerlingen uit groep 6 t/m 8 opgeleid tot leerlingmediator, waarmee zij ook ondersteunend zijn aan de sociale veiligheid op school.

Vorming teams bij bijzondere situaties

In bijzondere situaties (zoals ernstige incidenten of overlijden) kan er een crisisteam worden gevormd waarvan de leiding berust bij de schooldirecteur en/of de algemene directie. Er wordt dan gehandeld zoals in het veiligheidsplan of de protocollen is aangegeven. Er kan hulp ingeroepen worden van het bestuurskantoor of het bovenschoulsondersteuningsteam.

Veiligheid evalueren: tevredenheidsonderzoek

Veiligheidsbeleid op papier vaststellen is één. De uitvoering ervan is twee en evaluatie van het resultaat is drie. Voor het realiseren van effectief veiligheidsbeleid is het essentieel de uitvoering van dat beleid regelmatig te evalueren met de drie belangrijkste doelgroepen van de school:

- Leerlingen;
- Ouders;
- Medewerkers.

De evaluatie gebeurt door middel van tevredenheidsonderzoeken. Aan de hand van dergelijke onderzoeken kan de beleving van de veiligheid gemeten worden.

De tevredenheidsonderzoeken zijn gedaan BvPO in oktober 2015.

De rapportage van de oudertevredenheidsonderzoek geeft ondermeer inzicht in:

- Hoe de ouders de school ervaren en hoe tevreden zij met de school zijn;
- Hoe betrokken de ouders bij de school zijn;
- Wat de verbeterpunten van de school en de groepen zijn vanuit het perspectief van de ouders;
- Hoe de school scoort ten opzichte van landelijke PO-cijfers (benchmark).

De uitkomsten van de tevredenheidsonderzoeken onder leerlingen en ouders en worden besproken in het schoolteam en met de MR. Naar aanleiding hiervan kan het beleid worden aangepast of kunnen bepaalde acties worden ondernomen.

De uitslag van het onderzoek en de eventuele acties worden gecommuniceerd met de ouders in de nieuwsbrief, de schoolgids, het jaarplan of op de website.

De uitkomsten van het tevredenheidsonderzoek onder het personeel worden door de directeur besproken met het personeel; op grond hiervan kan het beleid worden aangepast of bepaalde acties worden ondernomen.

De uitslag van de tevredenheidsonderzoeken wordt gevoegd bij de Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E). Aanbevelingen worden opgenomen in het Schooljaarplan.

Hoofdstuk 4 Sociale Veiligheid en De Vreedzame School

Uit: Map Werken aan Sociale Veiligheid, De Vreedzame School, CED-groep.

Visie, doelen en uitgangspunten

De Vreedzame School als preventiekader

Uitgangspunt voor het beleid betreffende sociale veiligheid op onze school is het programma van De Vreedzame School.

De Vreedzame School is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het programma helpt onze school een gemeenschap te vormen waarin we leerlingen actief aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, hun omgeving, voor de schoolgemeenschap en de samenleving.

Met De Vreedzame School besteden we aandacht aan basale sociale-emotionele en burgerschapscompetenties die wenselijk zijn in een democratische samenleving, zoals je verplaatsen in een ander, op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen, openstaan voor verschillen tussen mensen, constructief conflicten oplossen, omgangsvaardigheden en verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschap.

Wij willen kinderen op onze school zich niet alleen optimaal laten ontwikkelen in de cognitieve vakken, zoals taal en rekenen, maar wij willen ook een bijdrage leveren aan de sociale en maatschappelijke vorming van leerlingen. Dat het ook goede mensen worden die op hun beurt een bijdrage aan de samenleving zullen leveren. Met elke generatie vormen we immers opnieuw onze samenleving.

Onze school wil een school zijn waar álle kinderen zichzelf kunnen zijn en zich veilig en prettig voelen. Alleen dan kunnen ze leren. We doen veel om sociale veiligheid te bevorderen en om ongewenst gedrag zoals pesten te voorkomen. Hieronder werken we deze preventieve maatregelen nader uit.

Pesten

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- verschil in macht tussen pester en gepeste.

We maken onderscheid tussen pesten en plagen. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een conflict. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontardt een conflict in een ruzie, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

Pesten behoort tot het repertoire van kinderen, en het wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. Wij bieden op onze school een sterk tegenwicht: de klas en school moet een positieve sociale gemeenschap zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap, en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht heeft. Wij willen een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie. Een met een 'inclusief'

groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in. Zie hieronder.

Aanpak van pesten en sociale onveiligheid

Als er zich dus toch pestincidenten voordoen, gaan we altijd eerst na of het programma van De Vreedzame School (nog) goed wordt uitgevoerd in de betreffende groep. Als dit niet het geval is, wordt hier eerst aandacht aan besteed. Vervolgens is er soms meer nodig. We hanteren daarbij een glijdende schaal: van vroegtijdig ingrijpen bij plagen tot uiteindelijk (als alle andere middelen zijn uitgeput) schorsen of verwijderen van leerlingen. In de navolgende paragrafen worden de onderscheiden stappen toegelicht.

De veiligheidsthermometer

Ontwikkelpunt binnen het programma van De Vreedzame School is voor onze school nog het structureel nagaan of de doelen van De Vreedzame School ook gehaald worden. Dit kan met behulp van de Vragenlijst Groepsklimaat, die jaarlijks afgenomen kan worden. Daarnaast is er ook de jaarlijkse Veiligheidsthermometer, een instrument dat inzicht geeft in de beleving van de sociale veiligheid van de leerlingen, in de feitelijke aantasting van de sociale veiligheid en het welbevinden van de leerlingen.

In het schooljaar 2017-2018 gaan we kijken of we hier mee gaan starten en of de gegevens extra informatie toevoegen naast de vragenlijsten die we al afnemen vanuit het programma Zien!

De gegevens die uit de genoemde kwaliteitsdocumenten van De Vreedzame School komen worden dan geanalyseerd op drie niveaus:

Leerling

Op individueel niveau zal de groepsleerkracht de resultaten van zijn of haar leerlingen bekijken (de individueel ingevulde vragenlijst), en nagaan of er op individueel niveau direct actie nodig is. Bij opvallende zaken ligt het voor de hand om eerst een individueel gesprekje te voeren met de leerlingen die het betreft. Met name als leerlingen voor een score bij bepaalde vragen 'altijd' of 'onveilig' hebben gekozen (de meest negatieve score) is er reden voor zorg en nader onderzoek. Soms worden de antwoorden van leerlingen beïnvloed door recente, negatieve gebeurtenissen, en moet er niet zo zwaar getild worden aan de uitslag. Maar soms is er sprake van langdurige problematiek, en is er een aanpak nodig.

Groep

Ook op groepsniveau worden de resultaten geanalyseerd en besproken. Eerst vindt een analyse plaats van de mogelijke oorzaken van een negatieve uitslag. Herkent de groepsleerkracht de score? Komt de score overeen met de eigen indruk? Welke leerlingen zijn opvallend? Passend bij het gedachtegoed van De Vreedzame School is een bespreking met de groep zelf. De groepsleerkracht vat de resultaten samen, en bespreekt deze met de groep.

School

Op schoolniveau worden de resultaten van alle groepen besproken. Hierbij gaat de aandacht uit naar een vergelijking van de verschillende groepen met elkaar én naar een vergelijking met voorgaande jaren. Is er sprake van een negatieve of een positieve ontwikkeling? Zo ja, hoe komt dat? Hierbij worden tevens de acties geëvalueerd die vorig jaar zijn ondernomen om de veiligheid te vergroten.

Het voorkomen van pesten en sociale veiligheid

Zoals we hiervoor al aangaven leggen we met het programma van De Vreedzame School fundament voor een sterk tegenwicht tegen pestgedrag. We noemen een paar belangrijke elementen van het programma, naast de wekelijkse lessen die leerlingen in alle groepen ondergaan.

Uitdragen van een positieve sociale en morele norm

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in de omgeving. Leerlingen zijn gevoelig voor de vraag: 'wat wordt er hier van mij verwacht?' Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren willen we expliciet een positieve sociale en morele norm uitdragen. Dit doen we onder andere door:

- de omgangsafspraken en het logo van De Vreedzame School hangen zichtbaar in de school en in de klas;
- het geven van 'opstekers' aan leerlingen voor iets wat ze hebben gedaan;
- directe correctie van gedrag van kinderen dat haaks staat op de norm;
- aanwezigheid van de directeur bij de ingang van de school om de leerlingen 's ochtends te begroeten, hen - indien nodig - aan te spreken op gedrag, een opstecker te geven, belangstellend te informeren, enzovoort.
- aanwezigheid van de leerkracht bij de ingang van het lokaal om de leerlingen 's ochtends te begroeten, hen - indien nodig - aan te spreken op gedrag, een opstecker te geven, belangstellend te informeren, enzovoort.
- verwachtingen worden duidelijk uitgesproken, in de vorm van een ik-boodschap.

De klas en school: een gemeenschap

We willen alle leerlingen het gevoel geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die de school en de klas vormen, dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de klas of de school minder leuk zijn als hij of zij er niet bij is. Dit doen we onder andere door kinderen veel te laten samenwerken met verschillende leerlingen (met behulp van coöperatieve werkvormen), door samen omgangsafspraken te maken, samen te bedenken welke taken er in de klas zijn en die met elkaar verdelen, of als klas presentaties voor andere klassen te verzorgen. In het begin van het schooljaar besteden we veel aandacht aan de vorming van een positieve groep in alle klassen (met de lessen van blok 1 van De Vreedzame School).

Het voorgaande heeft evenzeer betrekking op de school. Het maakt veel uit of leerlingen zich verbonden voelen met de school als geheel als zij de school als een gemeenschap ervaren. Die gemeenschap bestaat dan – als het goed is – uit alle andere leerlingen, alle leerkrachten en alle ouders.

Op onze school vinden we het daarom belangrijk dat alle leerlingen alle leerkrachten kennen. Om die reden wordt bij het organiseren van activiteiten dat kinderen van verschillende groepen samen spelen of werken en dat leerkrachten ook inzetbaar zijn in verschillende groepen. Daarnaast zorgen we ervoor dat nieuwe leerkrachten of stagiaires zich altijd voorstellen aan de hele school.

Investeren in de relatie met de leerlingen

We vinden het heel belangrijk dat alle leerlingen een goede relatie hebben met hun eigen leerkracht. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van veiligheid. We vragen van onze leerkrachten dat ze investeren in het leren kennen van de eigen leerlingen en in de onderlinge relatie. Ieder kind moet voelen dat het er toe doet, dat de leerkracht het fijn vindt dat hij of zij er vandaag weer is. Alle leerkrachten zorgen ervoor dat ze aan het begin van het jaar tussen de bedrijven door met iedere leerling een gesprekje voeren over persoonlijke zaken als: dingen waar ze tegenop zien, die ze leuk vinden of spannend, hoe het thuis gaat en wat ze graag doen na schooltijd. Ook door het welkomstgesprek aan het begin van het jaar met de ouders te voeren, krijgen de leerkracht inzicht over hoe het kind in elkaar zit.

Leerlingen worden mede verantwoordelijk

Als de klas een gemeenschap is, dan voelen leerlingen zich betrokken bij en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt in de klas. Bij ons op school krijgen leerlingen een stem, en leren zij die stem op een verantwoorde wijze te gebruiken. We geven leerlingen niet zozeer een stem om op te komen voor hun eigen belang, maar we willen dat ze zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het algemeen belang. We willen dat zij hun steentje bijdragen aan het algemeen belang, aan de

gemeenschap. En daar zullen ze zich eerder verantwoordelijk voor voelen als ze ook echt mogen meedenken en als ze serieus worden genomen.

Zo werken we met leerlingmediatoren en een leerlingenraad. We laten oudere kinderen jongere kinderen helpen bij allerlei activiteiten. En - specifiek gericht op ongewenst gedrag als pesten - leren we de leerlingen dat ze op kunnen en moeten komen voor gepeste medeleerlingen, dat ze 'verdedigers' kunnen zijn. Ook heeft elk kind een taak in de klas.

Positief: Opstekers en Plustaal

We streven dus naar een positief sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen makkelijk samenwerkt met iedereen. Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk middel om hier toe te komen is het geven van 'opstekers', of complimenten.

Kinderen (niet alleen kinderen, dat geldt helaas ook voor ons volwassenen) hebben de neiging om de negatieve gedragingen te benoemen, en het positieve als vanzelfsprekend te beschouwen. In De Vreedzame School leren we iedereen heel bewust positief gedrag te benoemen in de vorm van een 'opsteker'.

Met plustaal bedoelen we dat je in positieve woorden uitspreekt wat je verwacht, ook regels en afspraken worden positief geformuleerd, bijvoorbeeld: we wandelen door de school (positieve verwachting) i.p.v. je mag niet rennen door de school (negatief).

Als iedereen in de groep in staat is om elkaar complimenten te geven, en zo hun waardering en positieve verwachting voor elkaar uit te spreken, ontstaat er langzamerhand een steeds positievere sfeer in de groep. En daarmee een cultuur waarin het normaal is om de nadruk te leggen op wat goed gaat. Een klimaat waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, zich gewaardeerd weten, het gevoel hebben dat het er toe doet dat ze er zijn.

Regels en afspraken

Een grondwet: basisregels in de school

Duidelijke regels in de klas en in de school zijn van belang. Pesten lijkt vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar leerlingen onvoldoende voelen wat de sociale norm is. Bij ons op school hebben we een grondwet: een set basisregels die vervolgens uitgewerkt kunnen worden in concrete verwachtingen ten aanzien van het gedrag.

Die regels komen voort uit onze pedagogische doelstellingen (de belangrijkste waarden) van de school. De Vreedzame School biedt hiervoor een expliciet pedagogisch kader. Zoals eerder vermeld, is het streven met het programma van De Vreedzame School dat leerlingen:

- op een democratische manier gezamenlijk besluiten kunnen nemen;
- conflicten constructief kunnen oplossen;
- zich zorgzaam en verantwoordelijk opstellen ten aanzien van de gemeenschap;
- openstaan voor verschillen tussen mensen.

Deze doelen zijn terug te vinden in de thema's van de lesblokken, in positieve bewoordingen gevat:

- 1 We horen bij elkaar
- 2 We lossen conflicten zelf op
- 3 We hebben oor voor elkaar
- 4 We hebben hart voor elkaar
- 5 We dragen allemaal een steentje bij
- 6 We zijn allemaal anders.

Onze grondwet luidt:

- Wij zorgen ervoor dat iedereen erbij hoort
- Wij zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt en zichzelf kan zijn

- Wij lossen conflicten samen op
- Wij helpen elkaar
- Wij dragen allemaal een steentje bij

Van grondwet naar groepsregels en omgangsafspraken

De basisregels van de grondwet vormen een soort 'kapstok' waaraan de groepsregels worden 'opgehangen'. In de lessen van De Vreedzame School (in blok 1) wordt samen met de leerlingen gesproken over eigen groepsregels en de omgangsafspraken die elke klas met elkaar wil maken om ervoor te zorgen dat het voor iedereen in de klas prettig en veilig is. De regels worden door volwassenen opgesteld, de leerlingen maken samen (omgangs)afspraken. Aan het begin van het jaar, tijdens blok 1, maakt iedere leerkracht in zijn of haar groep bekend welke groepsregels er gelden in de klas. Vervolgens wordt in elke groep samen met de leerlingen omgangsafspraken gemaakt en op een afsprakenposter vastgelegd: 'Zo willen we het in onze groep'.

Aanleren en handhaven van gedragsregels

Met het opstellen van gedragsregels zijn we er nog niet. Gedrag dat bij een bepaalde regel hoort, moet vrijwel altijd worden aangeleerd. Dus, zeker bij jonge leerlingen, oefenen we de gedragsregels met de hele klas.

Maar het opstellen van regels en het aanleren van het bijbehorende gedrag is op zich ook nog niet voldoende. Het handhaven van regels vraagt ook iets aan gedrag van de leerkracht (of andere volwassenen in de school). Bijvoorbeeld:

- modelgedrag vertonen;
- leerlingen herinneren aan de regel;
- leerlingen bevragen als ze zich toch niet aan de regel houden en een opsteker geven als ze het vervolgens wel doen;
- met de leerlingen meelopen, of boven of beneden staan kijken op de trap;
- leerlingen aanspreken die zich niet aan de regel houden.

Om het naleven van gedragsregels te bevorderen, is het tevens van belang dat:

- alle leerkrachten in de klassen (indien nodig) regelmatig terugkomen op een of meer regels waar de leerlingen moeite mee hebben door de gedragsinstructie in de klas te herhalen;
- alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regels en wie welke verantwoordelijkheid daarin heeft.

Bij het overtreden van de regels: zinvol straffen

Er zullen altijd situaties zijn waarbij leerlingen de regels overtreden en zich niet houden aan afspraken. Bij ernstige overschrijdingen van de grenzen zijn maatregelen of straffen nodig. Uiteraard straffen we bij ons op school af en toe leerlingen. We zijn ons er echter ook van bewust dat straffen niet altijd leidt tot de gewenste gedragsverandering, eerder tot meegaandheid: het volgen van de regels uit angst voor maatregelen. Het bezwaar hiervan is dat de leerling niet zelf nadenkt, niet reflecteert op zijn of haar eigen gedrag en op alternatieven voor dat gedrag.

Er zijn enkele voorwaarden voor een 'zinvolle' straf, een straf die wel kan leiden tot verandering van gedrag. Wil een straf zinvol zijn, dan moet rekening worden gehouden met de behoefte van de leerling aan relatie, autonomie en competentie:

- Relatie: we spreken de leerling individueel aan, op zo'n manier dat de relatie niet verbroken is. We laten zien dat het om het gedrag gaat en niet om de persoon. We helpen hem of haar de fout te herstellen. ('Wout, ik vind je een leuke jongen hoor, maar wat je nu hebt gedaan, kan echt niet!')
- Autonomie: We zorgen ervoor dat de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem, van het vinden van een oplossing, het maken van een plan en het uitvoeren van dat plan. ('Wat heb je bedacht om dit te gaan oplossen?')

- Competentie: We gaan ervan uit dat de leerling zelf met een goede oplossing komt en die ook uitvoert. En we laten onze waardering blijken als dat lukt. ('Ik weet zeker dat je daartoe in staat bent. Zo ken ik je. Fijn dat je dat zo hebt gedaan!')

Een ander belangrijk aspect van een 'zinnvolle' straf is eigenaarschap. Straffen kunnen tot gedragsverandering leiden als de dader de straf als zinvol ervaart. Dat gebeurt vaak pas als de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem en vervolgens zelf wil nadenken over de oplossing ervan. We steken dus eerst tijd en energie in het bewust maken van de leerling dat het vooral zijn of haar probleem is. Daarna kan de leerling gevraagd worden of hij of zij er iets aan wil doen en indien dat het geval is, luidt de vraag: 'En hoe denk je het op te lossen?' De 'straf' zal dan in het licht komen te staan van 'herstellen': soms daadwerkelijk de (fysieke) schade herstellen, soms het vertrouwen weer winnen, enzovoort. Vaak vragen we kinderen op te schrijven (of te tekenen) wat de situatie was en op welke manier de leerling een oplossing voor zich ziet.

Toezicht bij ons op school

Het houden van toezicht is van groot belang wanneer we willen werken aan de veiligheid binnen de school. Leerlingen hebben (naast gelegenheid om te oefenen met zelfstandigheid, en naast ondersteuning daarbij van volwassenen) ook altijd toezicht nodig. Leerlingen houden zich niet vanzelfsprekend aan regels en zijn geneigd grenzen te verkennen. Ze hebben het nodig dat die grenzen worden aangegeven door volwassenen. Bovendien kan in een situatie waarin onvoldoende toezicht en dus onvoldoende 'leiding' is, onveiligheid in een groep leerlingen sluipen.

De risicovolle periodes op een schooldag zijn de overgangen van bijvoorbeeld de klas naar het gymlokaal of naar het schoolplein, de pauzes op het plein en de tijdstippen vlak voor of vlak na het begin van de school. Wij hebben met ons team duidelijke afspraken gemaakt rondom het toezicht op verschillende plekken gebeurtenissen:

- schoolplein (bij in- en uitgaan van de school)
- schoolplein (pauzes)
- naar de gymzaal lopen
- bij feesten en voorstellingen
- de toiletten
- de fietsenstalling
- de gangen bij het in- en uitgaan van de klassen.

Behalve de afspraken die we als team hebben gemaakt over ons eigen gedrag bij het toezicht, hebben we samen met de leerlingen geformuleerd welk gedrag van de leerlingen in welke situaties wordt verwacht.

Bij het in- en uitgaan van de school:

Op onze Vreedzame School vinden we het belangrijk dat de kinderen, de ouders en andere bezoekers zich welkom voelen in onze school. We willen aan de kinderen laten merken dat elk kind er toe doet. Het is belangrijk dat jij er bent! Het in- en uitgaan van de school is een uitgelezen kans om op een ontspannen manier contact te maken met kinderen én ouders uit verschillende groepen. Alle professionals in de school zijn hier bij betrokken. We hebben hierover de volgende specifieke afspraken gemaakt:

- De directeur staat in de ontmoetingsruimte en verwelkomt elk kind persoonlijk door hem of haar goedemorgen te wensen.
- De ouders worden aangekeken en gedag gezegd.
- De leerkrachten staan bij de deur van hun lokaal of in het lokaal en verwelkomen de kinderen door hen te begroeten.
- De leerkrachten voelen zich verantwoordelijk voor alle kinderen en stralen dit ook uit.

- Er wordt op een vriendelijke doch duidelijke manier omgegaan met telatkomers. We spreken kinderen en hun ouders hier op aan, in de verwachting, dat het verbeterd zal worden.
- Om kwart over 2 staan de leerkrachten bij de deur en zeggen de kinderen gedag, daarbij wordt toezicht gehouden op de gang en entree. De leerkracht van groep 1/2 loopt met de kinderen mee naar buiten en heeft gelegenheid om contact te maken met de ouders.

Bij gymnastiek

- We lopen in de rij, over de stoep naar de gymzaal en terug naar de school.
- Bij het oversteken wordt er gewacht, tot de leerkracht aangeeft dat er overgestoken kan worden.
- In de kleedkamers zoeken we allemaal een eigen plek, we hangen onze eigen kleding en tassen op aan de haak of leggen dit in een nette stapel op de bank, schoenen onder de bank, we spreken met een rustige stem.
- We helpen bij het klaarzetten en opruimen van de materialen, in overleg met de gymleerkracht.
- We begroeten bij binnenkomst de gymleerkracht.
- Conflict lossen we met elkaar op zoals we geleerd hebben binnen de lessen van De Vreedzame School.

Op de gang

- We wandelen door de gang.
- We nemen de kortste routes naar onze klas.
- Wanneer we op de gang werken gelden dezelfde werk- en omgangsafspraken als in de klas.
- We zorgen voor nette kapstokken.
- We pakken vlot onze spullen bij het in- en uitgaan van school of tijdens de pauze.

Tijdens een voorstelling of activiteit

- Tijdens een voorstelling tonen we belangstelling en betrokkenheid bij wat er gebeurt op het podium/ de plaats voor de groep.
- We hanteren het stilteken om met elkaar stil te worden: één steekt de hand in de lucht, de anderen nemen het stilteken over om zo anderen te attenderen dat er om stilte verzocht wordt.
- Tijdens een voorstelling zitten we op een stoel of bank, soms op de grond. We houden er rekening mee dat de kleinste kinderen vooraan zitten en de langere kinderen meer naar achter.

Bij de toiletten

- De toiletten worden gebruikt waarvoor deze bedoeld zijn.
- We verwachten dat kinderen zelfstandig het toilet kunnen gebruiken.
- In de groep worden afspraken gemaakt over momenten die handig en minder handig zijn om naar het toilet te gaan, bijvoorbeeld wel tijdens de pauze, maar niet tijdens een instructie.
- Per groep kunnen maximaal 2 kinderen tegelijk naar het toilet.

Op het plein

- Op het plein zorgen we ervoor dat het voor iedereen leuk en veilig is om te spelen.
- Leerkrachten lopen een actieve pleinvacht, waarbij ze rondgaan over het plein en contact maken met de leerlingen.
- Fietsen parkeren we in het fietsenhok en we laten ze tijdens het spelen met rust.
- We zorgen ervoor dat het plein netjes, mooi en veilig blijft om te spelen.

In bovenstaande regels en afspraken is het onmogelijk om voor alle activiteiten en situaties, regels en afspraken te formuleren, bovengenoemde geeft een basis aan.

Gouden en zilveren weken

De eerste weken van het schooljaar zijn bepalend voor het creëren van een fijne sfeer in de groep. Leerlingen verkennen elkaar en de leerkracht. De regels en afspraken worden opnieuw opgesteld of onder de aandacht gebracht. Ook het groepsvormingsproces begint na een vakantie weer helemaal opnieuw. De eerste weken na de zomervakantie noemen we de gouden weken en de eerste weken na de kerstvakantie de zilveren weken. Juist in deze weken besteden we extra aandacht aan de regels en omgangsafspraken, in het belang van de sociale veiligheid op school.

Plagen en pesten

Ingrijpen bij plagen

We zijn attent op plaagsituaties in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan makkelijk overgaan in ruzie, of zelfs pesten. We besteden er in de lessen van blok 1 van De Vreedzame School aandacht aan. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar gedrag.

Ingrijpen bij pesten: de oplossingsgerichte pestaanpak (OPA)

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd nog voorkomen. Als er toch pestincidenten zijn, dan is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of aan de preventieve kant nog wel voldoende wordt gedaan, zoals in het voorgaande is beschreven (en of het programma van De Vreedzame School (nog) wel goed wordt uitgevoerd). Maar soms is er meer nodig.

In de eerste plaats vragen we altijd aan andere leerlingen om te helpen. Met name populaire leerlingen kunnen belangrijk zijn als 'verdedigers'.

Als er meer nodig is hanteren wij een aanpak van pesten die goed past bij de uitgangspunten van De Vreedzame School: de Oplossingsgerichte Pestaanpak (OPA). De aanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen een leerkracht (of directeur of IB-er) en leerlingen. Eerst met de gepeste leerling alleen. Vervolgens met een zorgvuldig samengestelde groep leerlingen, inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf (no blame methode), we gaan uit van het goede in ieder kind, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

1. Gesprek met het gepeste kind.

De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil, en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zijn zo'n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes. We vragen in dit gesprek aan de leerling of hij of zij wil dat de ouders op de hoogte zijn van de gesprekken. Als een externe of een andere volwassene (niet de eigen groepsleerkracht) binnen de school deze gesprekken gaat voeren, lichten we de ouders altijd in.

2. Gesprek met de steungroep.

Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.

3. Tweede gesprek met de gepeste.

Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste.

4. Tweede gesprek met de steungroep.

Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan. Soms moet deze cyclus nog een of meerdere keren herhaald worden om er voor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert.

Zie voor meer informatie de bijlage met de Oplossingsgerichte Pest Aanpak.

Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten. Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich mee brengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen leren om te gaan met sociale media, en dat we kinderen opvoeden tot digitaal burger.

We hebben duidelijke afspraken gemaakt over digitaal pesten en over online communiceren.

Vanaf het moment dat mobieltjes een rol gaan spelen in de groep gaat de groepsleerkracht met de groep in gesprek over de manier waarop ze hiermee om kunnen gaan. We zetten direct ook op dit terrein een duidelijke norm neer: 'Zo doen we dat hier op school met sociale media!'

Problemen op dit gebied worden direct gebruikt als 'teachable moments', als een gelegenheid om afspraken te maken over het gebruik van sociale media, bijvoorbeeld de groepsapp.

Ook bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen. We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht. Vervolgens nemen we onmiddellijk de tijd om hierover met de leerling(en) te praten.

Afhankelijk van wat de betrokken leerling hierin aangeeft en afhankelijk van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep. Alleen als de betrokken leerling (eventueel in overleg met zijn of haar ouders) dit zelf wil.

In het kader van De Vreedzame school besteden we vanaf groep 5 geregeld aandacht aan online communiceren.

Herstelgesprekken

De hiervoor beschreven Oplossingsgerichte pestaanpak is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen resultaat: de pester stelt zijn of haar gedrag niet bij. Soms zijn de pestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken. Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier.

Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we - als alle pogingen (inclusief externe hulpverlening en een laatste waarschuwing) geen resultaat hebben gehad - moeten overgaan tot schorsing of verwijdering. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden geven we, voordat de fase van schorsing en/of verwijdering ingaat, aan de betrokkenen een laatste kans om de situatie te herstellen.

We gebruiken hierbij de vorm van herstelgesprekken. De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de 'schade' te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokken) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken. De basisvragen die centraal staan bij herstelbijeenkomsten zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen wat er is gebeurd?
- Wat leren we hierover voor de toekomst?

Schorsing en verwijdering

Als de veiligheid van leerlingen, leerkrachten, ander personeel of ouders in het geding is, is optreden geboden. Daarbij hoeft het niet alleen om de fysieke veiligheid te gaan; het kan ook de sociale en emotionele veiligheid betreffen. Als er een noodzaak is om stevig op te treden, dan hanteren we onderstaand protocol dat voor alle betrokkenen helder aangeeft welke stappen worden gezet als er sprake is van een extreme situatie.

Leerlingen die het gevoel van veiligheid van anderen schade toebrengen door hun houding of gedrag (te denken valt aan: vechten, slaan, bedreigen, schelden e.d.) waardoor medeleerlingen en/of leerkrachten zich onveilig voelen, kiezen ervoor zich niet aan de schoolregels te houden en op die manier hun verbinding met de groep te verbreken:

- Deze leerlingen worden voor een dag/dagdeel buiten de groep geplaatst bij de locatieleider.
- De ouders worden hiervan in een gesprek op de hoogte gesteld door middel van een gesprek. De locatieleider bespreekt met de leerling hoe ervoor gezorgd kan worden dat het gewenste gedrag wel wordt vertoond.
- De directie wordt in kennis gesteld.
- De leerling mag de volgende dag in de eigen groep laten zien dat het zich wel aan de schoolregels kan houden. Verschillende vormen van hulp (zie boven) kunnen hiertoe worden ingezet.

Als een dergelijke situatie zich herhaaldelijk voordoet, volgt er een gesprek tussen school en ouders. Hierin wordt nagegaan welke extra begeleiding en afspraken nodig zijn. Tevens worden de ouders op de hoogte gesteld van een vervolgpcedure als het gedrag niet tijdig in positieve zin verandert. Als zich – na dit gesprek – toch weer een vergelijkbare situatie voordoet, worden de ouders opgebeld en gevraagd hun kind te komen halen of de volgende dag thuis te houden. Ook dan mag het kind de dag erna weer in de groep terugkeren. De afdeling leerplicht van de gemeente en het schoolbestuur worden op de hoogte gesteld, aangezien het hier een schorsing van een dag betreft. Alleen de directie kan het besluit nemen tot schorsing en dit wordt vastgelegd in een brief.

In geval van herhaling kan de school overgaan tot schorsing van meerdere dagen. In dat geval wordt de afdeling leerplicht van de gemeente bij het vervolgtraject betrokken. Ouders hebben het recht om binnen vijf werkdagen bij het schoolbestuur bezwaar te maken tegen de schorsing.

Zie hiervoor het protocol schorsing en verwijdering in de bijlage.

Antipestcoördinator

Van scholen wordt verwacht dat ze een teamlid (of meerdere teamleden) belasten met de taak om het beleid ten aanzien van pesten te coördineren, die tevens als aanspreekpunt in het kader van pesten fungeert. Wij kiezen ervoor om deze taak mee te nemen in het bredere perspectief van de pedagogische opdracht van de school, en de domeinen van sociale competentie en burgerschapsvorming. Op onze school hebben we een coördinator Vreedzame School die het werken met De Vreedzame School letterlijk en figuurlijk op de agenda zet en zorgt voor zichtbaarheid van de Vreedzame School in school en in de klassen. Ook verzorgt zij de mediators training. In samenspraak met de leerkrachten, de IB-er en de directeur worden signalen van pesten opgevangen en acties in gang gezet.

Ouders betrekken bij het veiligheidsbeleid

Wij willen als school graag samen met de ouders optrekken op dit terrein. In het geval van incidenten zoeken we snel contact om samen te bespreken hoe we hiermee om zullen gaan. Wanneer er op school een incident is gebeurd, belt de leerkracht direct diezelfde dag naar de ouders. Daarin worden ook afspraken gemaakt voor een volgend contact, zodat er bijvoorbeeld een week later nog even contact is, om door te nemen hoe het de vervolgperiode is gegaan. Op deze manier gaan we proactief om met vervelende situaties.

Ook in meer algemene zin willen we ouders bij het veiligheidsbeleid betrekken. Dat doen we door ze te informeren over wat de school doet aan het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag als pesten. En over bij wie ze terecht kunnen als er iets is.

Om er voor te zorgen dat de veiligheid in en om de school iets wordt waarvoor ouders en school zich gezamenlijk verantwoordelijk voelen, gaan we met ouders het gesprek aan. Jaarlijks besteden we hier in de informatieavond aandacht aan.

Hoofdstuk 5 SOCIALE VEILIGHEID IN EN ROND DE SCHOOL

De school maakt deel uit van een sociaal en maatschappelijke omgeving

Een school staat nooit op zichzelf. Onze school staat in het dorp Ten Post in de gemeente Ten Boer (overgang naar gemeente Groningen). We onderhouden sociaal-maatschappelijke contacten in onze regio. Contacten zijn er bijvoorbeeld met:

- Gemeente: wethouder en ambtenaren onderwijszaken;
- Plaatselijke belangen- of wijkvereniging;
- Sportclubs;
- Collegascholen primair onderwijs;
- Scholen voor voortgezet onderwijs;
- Peuterspeelzalen;
- Buitenschoolse opvang van kinderen;
- Centrum jeugd en gezin;
- GGD;
- Dichtstbijzijnde arts(en);
- Dichtstbijzijnde tandarts;
- Politie, wijkagent;

Binnen de gemeente is er meerjaarlijks overleg met het multidisciplinaire sociaal team. Hier worden afspraken gemaakt en contacten gelegd, waardoor we in voorkomende gevallen altijd een beroep kunnen doen op ons sociale netwerk.

Sociale veiligheid van personeelsleden

Personeelsleden moeten zich in en rond de school bij hun werk veilig voelen. Bij bepaalde situaties, bijvoorbeeld een moeilijk gesprek op school of een huisbezoek, wordt afgesproken dat twee personeelsleden het gesprek voeren of één het gesprek voert en de ander als achterwacht aanwezig is. Personeelsleden die zich niet volledig veilig voelen bij hun werk, melden dit direct aan de directeur. In overleg wordt zo spoedig mogelijk naar oplossingen gezocht.

Afspraken voor een-op-eencontacten tussen personeelsleden en leerlingen

Afspraken voor het personeel:

- Het personeelslid is in een 1-op-1 contact altijd zichtbaar, zo nodig staat de deur van het lokaal/ de ruimte open;
- Buiten de schooluren wordt voorkomen dat een personeelslid en een leerling nog samen in school zijn;
- Bij buitenschoolse activiteiten worden zoveel mogelijk 1-op-1 contacten voorkomen;
- Leerlingen en personeelsleden hebben geen contact met elkaar via sms of internet, tenzij rechtstreeks in verband met het onderwijs;
- Leerlingen komen niet bij personeelsleden thuis, tenzij de ouders en het personeelslid daarover een afspraak hebben gemaakt.

Medisch handelen

De school wil zoveel mogelijk rekening houden met de individuele situatie van de leerlingen, ook in medisch opzicht. Daarom is het belangrijk dat bij de aanmelding van een leerling de ouders/verzorgers ook medische informatie aan de school verstrekken en de school toestemming geven om bij plotselinge ziekte naar de gemaakte afspraken te handelen.

Het is belangrijk om ook bij medicijngebruik door kinderen goede afspraken te maken. Het protocol Medicijnverstrekking en medisch handelen is op school opvraagbaar.

Opvang leerlingen en personeel bij ernstige incidenten

Als sprake is van een incident waarbij ernstig lichamelijk letsel ontstaat of situaties waarbij aangifte wordt gedaan bij politie of justitie en er een slachtoffer is, spreken we over een ernstig incident. Dergelijke soms gewelddadige incidenten komen helaas in ons land voor. Daarom maakt de school gebruik van het protocol Opvang bij ernstige incidenten. Zie bijlage.

Aanpak agressie, geweld, discriminatie en ongewenst seksueel gedrag

Leerlingen kunnen naar elkaar ongewenst gedrag vertonen:

- Verbaal geweld: uitschelden, treiteren, intimideren of bedreigen; dit kan mondeling maar ook per sms of via internet;
- Lichamelijk geweld: duwen of trekken, slaan of schoppen;
- Discriminatie: op grond van huidskleur, taal, geslacht of godsdienst;
- ongewenst seksueel gedrag: taalgebruik, uitdagend gedrag, aanranding of misbruik.

De school heeft preventief beleid geformuleerd. Het personeel treedt direct op tegen de aangegeven vormen van ongewenst gedrag. Klachten van leerlingen of ouders worden zeer serieus genomen. Zie bijlage 3: "Protocol tegen agressie, geweld, discriminatie en ongewenst seksueel gedrag".

Aanpak vernieling en diefstal

In de school geldt de regel om:

- We gaan goed met onze eigen spullen om: voorzichtig zijn en niets laten slingeren;
- We gaan goed met andermans spullen om: je blijft van andermans spullen af, tenzij je dit hebt overlegd; wat je leent, geef je weer netjes terug;
- We gaan goed om met het gebouw, de inventaris of de leermiddelen.

Het personeel treedt direct op bij vernieling of diefstal, leerlingen worden aangesproken en hun ouders geïnformeerd. Samen wordt bepaald welke oplossing of maatregel er genomen wordt. Klachten van leerlingen of ouders worden zeer serieus genomen.

Risico's van internet

Met internet haal je de hele wereld in school. Dit biedt veel mogelijkheden ter verrijking van het onderwijs. Een negatieve kans is er ook. We leren de kinderen over de positieve en negatieve kanten hiervan en geven handvatten wat zij kunnen doen als het mis gaat.

Gezonde leefstijl

De school propageert bij de leerlingen een gezonde leefstijl. Dat gebeurt bijvoorbeeld in de lessen, in de informatieverstrekking aan leerlingen en ouders en bij buitenschoolse activiteiten. Bij een gezonde leefstijl hoort:

- Bewegen;
- Sport;
- Gezond eten;
- Gezond drinken;
- Gezonde tussendoortjes.

Ook besteedt de school aandacht aan:

- Risico's van bijvoorbeeld overgewicht, anorexia, teveel tv-kijken en te veel internetten;
- Risico's op verslaving aan bijvoorbeeld roken, drugs, alcoholgebruik en gokken.

Het gaat er niet om dat alles verboden moet worden; een betere aanpak is om de risico's en de gevolgen bespreekbaar te maken, zelf een voorbeeldrol te vervullen en gewenst gedrag van leerlingen als voorbeeld te stellen. In bepaalde situaties zal de school met ouders de (ongewenste) leefstijl van een kind bespreekbaar maken. Hiervoor werken we samen met de GGD en bureau Halt.

Bespreekbaar maken en registreren van incidenten

Incidenten kunnen verschillen: er kan iets vernield of gestolen zijn, er kan een uitbarsting van geweld of agressie zijn geweest of nog anders. Het is belangrijk het incident bespreekbaar te maken evenals de gevoelens die dit oproept. Slachtoffers moeten hun gevoelens kwijt kunnen en getroost worden; daders moeten ervaren welke gevoelens hun daad tot gevolg heeft. Iedereen moet zijn eigen verhaal kunnen vertellen, leerlingen luisteren naar elkaar en proberen zich gevoelens in te beelden. Er kunnen afspraken worden gemaakt om herhaling te voorkomen.

De situatie, aanleiding, interventie en vervolgsafspraken rondom incidenten worden vastgelegd in het leerlingendossier (ParnasSys).

Overlijden van een leerling of een personeelslid

Het overlijden van een leerling of van een personeelslid betekent veel emotie voor de leerlingen in de betreffende groep en voor de school. Het is goed om voor een dergelijke situatie vast te leggen hoe te handelen. Het Rouwprotocol (bijlage 8) geeft een overzicht van aandachtspunten en stappen waaraan gedacht moet worden in zo'n situatie. Zorgvuldigheid is van groot belang om het verdriet te kunnen verwerken. Het protocol Rouw is op school opvraagbaar.

Convenant Veilig in en om de school

Veel scholen die regelmatig te maken hebben met incidenten, sluiten een dergelijk convenant met de gemeente en de politie en eventuele andere hulporganisaties. Dergelijke convenanten worden vooral door scholen voor voortgezet onderwijs afgesloten, maar ook een aantal scholen voor primair onderwijs heeft een convenant. Wat kan er worden opgenomen in een convenant?

- Afspraken met de leerplichtambtenaar;
- Afspraken over het gebruik van de speelplaats na schooltijd; afspraken over de veiligheid in de omgeving van de school;
- Afspraken met een vaste (jeugd)agent van politie voor de school; afspraken over aangifte van vernielingen van buitenaf;
- Afspraken over een snelle afhandeling bij incidenten.

Als de situatie rond de school hier aanleiding toe geeft, wordt overleg gestart over de mogelijke opstelling van een convenant.

Hoofdstuk 6   Fysieke veiligheid in en rond het schoolgebouw

Naast de sociale veiligheid speelt ook de fysieke veiligheid een belangrijke rol bij ons op school.

Fysieke maatregelen die zijn getroffen ter bevordering van de veiligheid in het schoolgebouw zijn:

- Onderhoudsinspecties: hierover zijn bovenschools afspraken gemaakt met gebouwbeheer, op afroep is een medewerker preventief onderhoud beschikbaar.
- Inrichting: over de inrichting van de lokalen en andere ruimtes binnen school wordt door het team regelmatig overleg gevoerd. Uiteraard zijn fysieke veiligheid, sociale veiligheid en toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid daarbij van belang, als ook dat de ruimten ondersteunend zijn ingericht voor het onderwijsleerproces.
- Brandpreventie: er is een brandbeveiligingsinstallatie, een ontruimingsplan, geschoolde BHV-ers en jaarlijkse controle van EHBO- en blusmiddelen en vluchtwegcontroles. Er zijn jaarlijkse onderhoudscontracten en ook controleert de brandweer onze school jaarlijks.
- Schoonmaak: er is een rooster van de dagelijkse, wekelijkse, maandelijkse of jaarlijkse schoonmaakactiviteiten. Schoonmaakmiddelen zijn veilig opgeborgen op de daarvoor bestemde plaatsen.
- Controle speeltoestellen: speeltoestellen op het buiten terrein zijn gecertificeerd en worden jaarlijks gecontroleerd door de gemeente.
- RI&E: er vindt een periodieke risico-inventarisatie en evaluatie plaats.

Hoofdstuk 7 Ouders en veiligheid

Wanneer we spreken over veiligheid op school, zijn ook ouders hier nauw bij betrokken. (Wanneer we spreken over ouders bedoelen we ook verzorgers en voogden.) In dit hoofdstuk een aantal punten waarin het contact met ouders een rol kan spelen.

Privacy

De school ontvangt vanaf de aanmelding van een leerling vertrouwelijke informatie van de ouders. Daarom zijn de volgende afspraken gemaakt over het omgaan met vertrouwelijke gegevens:

- Persoonlijke informatie van ouders en leerlingen is alleen toegankelijk voor de directeur en voor personeelsleden die de leerling onderwijskundig begeleiden.
- Informatie die ouders vertrouwelijk hebben gegeven, wordt niet opgenomen in dossiers als zij dat niet wensen; deze informatie wordt in relevante situaties mondeling doorgegeven aan de directeur en aan personeelsleden die de leerling onderwijskundig begeleiden.
- Informatie uit o.a. gesprekken over de ontwikkeling van de leerlingen wordt vastgelegd in het leerlingendossier. Deze informatie is voor ouders opvraagbaar.
- Persoonlijke informatie wordt niet doorgesproken in aanwezigheid van derden.
- Uitslagen van toetsen en rapporten worden alleen met toestemming van de ouders doorgegeven aan instanties.

Ouders en leerkrachten, partners bij de opvoeding en ontwikkeling van het kind

Ouders en leerkrachten zijn elkaars partners bij de opvoeding en ontwikkeling van de leerlingen. Ouders en leerkrachten zijn de belangrijkste rolmodellen voor kinderen bij de opvoeding. Daarom is het van belang dat ouders en leerkrachten elkaar van relevante en adequate informatie voorzien als het gaat om zaken die met het kind te maken hebben en om algemene informatie over opvoeding en ontwikkeling. Bij de aanmelding van een leerling worden met de ouders afspraken gemaakt op het aanmeldingsformulier.

De school organiseert jaarlijks een aantal informatieve bijeenkomsten voor de ouders. Om de samenwerking tussen school en ouders te versterken worden ouders ook op andere wijze bij schoolactiviteiten betrokken:

- Schriftelijk (digitaal) worden de ouders over schoolactiviteiten geïnformeerd door o.a. de schoolgids en nieuwsbrieven.
- Jaarlijks nodigt de school de ouders uit voor informatieve bijeenkomsten.
- Ook op andere wijze bevordert de school de betrokkenheid van de ouders.

Zie het protocol Ouderbetrokkenheid op CBS De Wieken.

Huisbezoek

Voor alle leerlingen die in groep 1 binnen stromen wordt door de leerkracht een afspraak gemaakt voor een huisbezoek. Doelstellingen van het huisbezoek zijn:

- Een laagdrempelige manier om kennis te maken, waarbij de gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt benadrukt;
- Uitwisseling van ervaringen en de thuissituatie van het kind, waardoor bij de leerkracht een beter begrip over het kind kan ontstaan;
- Vertrouwen over en weer kweken, waardoor de drempel voor latere contacten lager is geworden.

Op verzoek van ouders kan een dergelijk gesprek ook op school plaatsvinden.

In de hogere groepen vindt huisbezoek plaats als de leerkracht dat wenselijk acht en de ouders hiermee akkoord gaan. Huisbezoek vindt ook plaats indien een leerling vanuit een andere school instroomt in de groep. Bijzonderheden over het huisbezoek worden vastgelegd in het leerlingdossier.

Meeleven bij ernstige gebeurtenissen en overlijden

Als zich bij een leerling thuis een ernstige gebeurtenis voordoet of sprake is van een sterfgeval, leeft de school daarbij mee. Zo mogelijk wordt de familie bezocht om het meeleven te tonen en worden afspraken gemaakt over de begeleiding van de leerling in deze periode.

Afspraken betreffende gescheiden ouders

De ouder die niet met het ouderlijk gezag belast is kan de school verzoeken om alle relevante informatie over de leerling en de school te ontvangen. In principe ontvangt deze ouder dan eveneens alle gewenste informatie. Ook voor ouderavonden en andere buitenschoolse activiteiten kunnen uitnodigingen aan beide ouders worden verstrekt. Als de aanwezigheid van de beide ouders mogelijk problemen oplevert, doen de ouders gezamenlijk een voorstel hoe te handelen. In bijzondere situaties bepaalt de rechter – op verzoek van ouder(s) - hoe te handelen inzake het verstrekken van informatie. Een bijbehorend protocol is op school opvraagbaar.

Bespreekbaar maken van sociale problemen van een leerling

Als sprake is van sociale problemen ten aanzien van een leerling, bijvoorbeeld een leerling die regelmatig pest, gepest wordt, sociaal alleen staat of anderszins, maakt de school dit bespreekbaar bij de ouders om samen naar oplossingen te zoeken.

Leerplicht

In ons land geldt een leerplicht, dat wil zeggen dat kinderen vanaf vijf jaar onderwijs behoren te volgen. Ouders informeren de school wanneer een kind door ziekte of een andere omstandigheid niet in staat is het onderwijs te volgen.

Bezoeken aan arts, tandarts en ziekenhuis vinden zoveel mogelijk buiten de schooluren plaats. Alleen op grond van een telefonisch of schriftelijk verzoek van de ouders wordt toestemming verleend door de directeur voor een bezoek onder schooltijd. Als een kind niet op school is en er geen bericht van de ouders is ontvangen, neemt de school uiterlijk een halfuur na aanvangstijd met de ouders hierover contact op. Ongeoorloofd schoolverzuim, is niet toegestaan. De school meldt dit aan de leerplichtambtenaar. Informatie hierover is opgenomen in de schoolgids.

Klachtenregeling

Informatie over de klachtenregeling is opgenomen in de schoolgids.

Het vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling

Jaarlijks zijn in Nederland meer dan 100.000 kinderen getuige van huiselijk geweld. Eveneens zijn naar schatting ongeveer 100.000 kinderen slachtoffer van kindermishandeling; er overlijden jaarlijks tenminste 50 kinderen door kindermishandeling.

Leerkrachten brengen veel tijd met de kinderen door, hebben een vertrouwensrelatie met hen opgebouwd en kunnen een (vermoeden van) huiselijk geweld signaleren.

Alle collega's hebben via COO7 de module Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling gevolgd in het schooljaar 2016-2017. Het bijbehorende document is op school opvraagbaar.

Bijlagen

In dit veiligheidsplan zijn de volgende bijlagen opgenomen:

- Protocol Tegen agressie, geweld, discriminatie en ongewenst seksueel gedrag
- Protocol Opvang bij ernstige incidenten
- Protocol Waarschuwing, schorsing en verwijdering van leerlingen

Op school zijn de volgende protocollen/documenten opvraagbaar:

- Borgingsdocument De Vreedzame School
- Protocol Oplossingsgericht Pestaanpak
- Protocol Zien!
- Het ontruimingsplan
- Protocol Rouw
- Protocol Schoolreis
- Protocol Communicatie met gescheiden ouders
- Protocol Slecht weer
- Meldcode Huiselijke geweld en kindermishandeling
- Protocol Social media en internetgebruik
- Protocol Medicijn verstrekking en medisch handelen

Protocol Waarschuwing, schorsing en verwijdering van leerlingen

Als een leerling zich ernstig misdraagt, kan de school de leerling daarvoor een officiële straf geven. Het kan gaan om:

- Een officiële waarschuwing in combinatie met een time-out periode (2 max. 3 dagen);
- Een schorsing. Aan een schorsing gaat altijd een time-out periode vooraf;
- Verwijdering.

De Wet op het Primair Onderwijs (WPO) kent alleen verwijdering als officiële straf. De officiële waarschuwing en de schorsing zijn in het Veiligheidsbeleid toegevoegd

- om leerling en ouders ernstig te waarschuwen dat herhaling verwijdering kan betekenen;
- om in samenwerking met de leerling en de ouders afspraken te maken en/of begeleiding te zoeken om herhaling te voorkomen.

De school moet voor alle leerlingen een veilige omgeving bieden, waar ze zich thuis en vertrouwd voelen. Ook de leerkrachten en overige werknemers moeten zich er thuis voelen. Ernstig wangedrag bedreigt de veiligheid; dit kan leiden tot de beschreven disciplinaire maatregelen.

Onder ernstig wangedrag verstaan we in ieder geval:

- Voortdurend pesten;
- Bedreiging;
- Fysiek geweld;
- Vernieling;
- Seksuele intimidatie;
- Discriminatie;
- Wapenbezit.

a. Officiële waarschuwing

De directeur geeft de officiële waarschuwing, met instemming van de directeur-bestuurder. Voorafgaand worden de ouders op school uitgenodigd voor een gesprek waarin het besluit tot het geven van een officiële waarschuwing wordt toegelicht. De periode tussen het incident en het gesprek met de ouders kan worden ingevuld met een time-out periode. Betrokken leerling verblijft in deze periode thuis dan wel in een groep, niet zijnde zijn eigen groep. Bij dit gesprek is naast de directeur een tweede personeelslid aanwezig. De directeur maakt een verslag van het gesprek; dit wordt ondertekend door de directeur en door het tweede aanwezige personeelslid; aan de ouders wordt gevraagd het verslag voor gezien te ondertekenen. De officiële waarschuwing wordt op schrift gesteld en aan de ouders gegeven. De directeur bewaart de officiële waarschuwing en het verslag van het gesprek met de ouders in zijn archief zolang de leerling de school bezoekt. De directeur zendt een kopie aan de algemeen directeur. Bij een waarschuwing kan een overeenkomst tussen school en ouders worden opgesteld; hierin kunnen preventieve afspraken en maatregelen bij herhaling worden opgenomen.

b. Schorsing

Schorsing van leerlingen gebeurt door het bestuur. In de praktijk is dit gemandateerd aan de directeur, die hierover overleg pleegt met de directeur-bestuurder.

De wet geeft aan dat een leerling maximaal voor vijf dagen kan worden geschorst.

Omdat de leerling leerplichtig is, geeft de school in geval van schorsing altijd huiswerk mee.

Voorafgaand aan het besluit tot schorsing worden de ouders op school uitgenodigd voor een gesprek waarin het voorgenomen besluit wordt toegelicht.

Bij dit gesprek is naast de directeur een tweede personeelslid of een lid van het bovenschools management aanwezig. De directeur maakt een verslag van het gesprek; dit wordt ondertekend door

de vertegenwoordiger namens het bovenschools management en door de directeur; aan de ouders wordt gevraagd het verslag voor gezien te ondertekenen. Het schorsingsbesluit wordt op schrift gesteld en aan de ouders gegeven. De directeur informeert z.s.m. zowel de onderwijsinspectie als de leerplichtambtenaar over de schorsing. De directeur bewaart het schorsingsbesluit en het verslag van het gesprek met de ouders in zijn archief zolang de leerling de school bezoekt.

Als de ouders het niet eens zijn met de schorsing van hun kind, kunnen ze schriftelijk bezwaar maken bij het bestuur. Het bestuur reageert binnen vier weken. Daarna hebben ouders nog de mogelijkheid om een uitspraak van de rechter te vragen.

c. Verwijdering

Verwijdering van leerlingen gebeurt door het bestuur. In de praktijk is dit gemandateerd aan de directeur-bestuurder.

De directeur-bestuurder pleegt hierover overleg met de directeur en eventueel een betrokken personeelslid.

Voorafgaand aan het besluit tot verwijdering worden de ouders op school uitgenodigd voor een gesprek waarin het voorgenomen besluit tot verwijdering wordt toegelicht.

Bij dit gesprek zijn de directeur-bestuurder en de directeur aanwezig.

Het besluit tot verwijdering wordt op schrift gesteld en aan de ouders gegeven. De directeur maakt een verslag van het gesprek; dit wordt ondertekend door de directeur-bestuurder en door de directeur; aan de ouders wordt gevraagd het verslag voor gezien te ondertekenen. De directeur informeert z.s.m. zowel de onderwijsinspectie als de leerplichtambtenaar over de schorsing.

Als de ouders het niet eens zijn met de verwijdering kan de leerplichtambtenaar van de gemeente worden ingeschakeld om te bemiddelen. Levert bemiddeling van de leerplichtambtenaar voor de ouders niet het gewenste resultaat op dan kunnen zij schriftelijk bezwaar maken bij het bestuur. Het bestuur reageert binnen vier weken.

Daarna hebben ouders nog de mogelijkheid om een uitspraak van de rechter te vragen.

Een verwijdering kan pas worden geëffectueerd als er door de school een andere school voor de leerling is gevonden. Als kan worden aangetoond dat er acht weken lang door de school is gezocht zonder succes, kan ook tot verwijdering worden overgegaan (artikel 40, Wet op het Primair Onderwijs).

Uiteraard kunnen de ouders tijdens de hierboven aangegeven procedure ook zelf een nieuwe school voor hun kind zoeken. Als dat lukt, is de verwijdering ook geëffectueerd.

Protocol Opvang bij ernstige incidenten

Vooraf naar aanleiding van geweldincidenten die in ons land plaatsvonden tussen leerlingen, tussen een leerling en een personeelslid en tussen een ouder en een personeelslid, is het wenselijk gebleken dat de school de beschikking heeft over een protocol "Opvang bij ernstige incidenten". Als sprake is van een ernstig lichamelijk letsel of situaties waarbij aangifte wordt gedaan bij politie of justitie en er een slachtoffer is, spreken we over een ernstig incident.

Het is belangrijk om voor een dergelijke situatie afspraken te maken over de wijze waarop het slachtoffer na het incident door de school wordt benaderd om de re-integratie en terugkeer te bevorderen.

Het protocol richt zich op:

- Het handelen bij het incident en de opvang van leerlingen en personeelsleden;
- De opvang en het meeleven met het slachtoffer;
- Administratieve handelingen.

Situaties verschillen; het protocol wordt aangepast aan de situatie.

Het incident

- Bij het incident wordt zoveel mogelijk adequate hulp geboden door de BHV-coördinator, de directeur en andere personeelsleden die aanwezig zijn.
- Politie en hulpdiensten worden gewaarschuwd.
- Ouders van de leerling(en) / de partner van het personeelslid worden gewaarschuwd.
- Zo nodig wordt de plaats van het gebeurde afgeschermd en worden leerlingen verplaatst naar een andere ruimte.
- De directeur informeert alle personeelsleden.
- Er wordt gelet op groepen leerlingen en personeelsleden die op dat moment niet in de school zijn maar elders zijn (bijvoorbeeld gymnastiekles).
- De directeur stelt het College van Bestuur op de hoogte; het College van Bestuur stelt de voorzitter van de Raad van Toezicht, en zo nodig de portefeuillehouder onderwijs van de betreffende gemeente, op de hoogte.
- Een lid van het College van Bestuur biedt ter plaatse ondersteuning bij de contacten met de politie, de hulpverleningsdiensten en zo nodig met de pers.
- Het crisisteam wordt gevormd, bij voorkeur bestaande uit:
  - Een lid namens het College van Bestuur;
  - De directeur;
  - De BHV-coördinator van de school;
  - Desgewenst een extern deskundige, bijvoorbeeld de vertrouwenspersoon van het bestuur.

Ondersteuningsteam

De taakverdeling is afhankelijk van de gebeurtenis. Een voorbeeld:

- Het College van Bestuur richt zich op de informatieverstrekking aan de ouders en derden.
- De directeur richt zich op het slachtoffer en de familieleden.
- De BHV-coördinator richt zich op zorg voor de leerlingen met speciale aandacht voor de meest betrokken leerlingen.
- De vertrouwenspersoon richt zich op de zorg voor het personeel met speciale aandacht voor de meest betrokken personeelsleden.

In overleg kunnen ook andere personeelsleden bepaalde taken doen.

Opvang van leerlingen en personeel

- De leraren vertellen in hun groep over het incident en trachten aan de betrokken leerlingen een eerste opvang te bieden; emoties worden gedeeld.

- De leraar (of iemand anders in de school) staat open voor leerlingen die behoefte hebben aan een persoonlijk gesprek.
- Na schooltijd heeft het personeel een moment van bezinning: men vertelt aan elkaar over het incident en de reacties daarop; emoties worden gedeeld.

Huisbezoek

- De directeur en een personeelslid brengen een huisbezoek aan het slachtoffer.
- Na schokkende incidenten kunnen zich bepaalde symptomen voordoen; het slachtoffer wordt geadviseerd een bezoek aan de huisarts te brengen, voor zover dit nog niet heeft plaatsgevonden.
- De directeur verwijst naar Slachtofferhulp Nederland: 0900 – 0101.
- De directeur informeert of contact uit de school op prijs wordt gesteld en hoe.
- De directeur en het personeelslid informeren het schoolteam over het bezoek en over de gewenste contacten.
- Er wordt een vervolgspraak gemaakt.

Terugkeer op school

- Het is wenselijk om bijzondere aandacht te besteden aan de terugkeer op school waar het incident heeft plaatsgevonden; de directeur bespreekt vooraf met het slachtoffer de terugkeer.
- Het slachtoffer heeft een gesprek met de bedrijfsarts over de terugkeer.
- De directeur besteedt veel aandacht aan het moment van terugkeer op school.

Logboek Registratie van incidenten en arbeidsinspectie

- De BHV-coördinator vult het logboek Registratie van incidenten in (zie Arbobeleid). Hij meldt een ongeval aan de arbocoördinator. De arbocoördinator meldt arbeidsongevallen binnen 24 uur bij de arbeidsinspectie. Het gaat hier om dodelijke ongevallen en ongevallen die leiden tot blijvend letsel of ziekenhuisopname.
- De directeur kan de arbeidsinspectie benaderen met het verzoek om de school te komen bezoeken voor advies met het oog op mogelijke extra veiligheidsmaatregelen.

Aangifte bij politie

- De directeur doet aangifte bij de politie. In overleg kan er ook voor gekozen worden dat het slachtoffer zelf aangifte doet.

Ziektemelding personeelslid

- Het slachtoffer wordt ziek gemeld, als gevolg van de werksituatie.

Materiële schade

- De directeur stelt samen met het slachtoffer de materiële schade vast en ondersteunt bij de procedure naar de verzekering.
- Als het incident (mede) is te wijten aan de school wordt de WA-verzekering van de school aangesproken.

Registratie incidenten

Incidenten aangaande leerlingen worden geregistreerd in het leerlingdossier in ParnasSys. Incidenten aangaande personeelsleden worden geregistreerd in het personeelsdossier.

Protocol Tegen agressie, geweld, discriminatie en ongewenst seksueel gedrag

Leerlingen kunnen naar elkaar ongewenst gedrag vertonen:

- Verbaal geweld: uitschelden, treiteren, intimideren of bedreigen; dit kan mondeling maar ook per sms of via internet gebeuren;
- Lichamelijk geweld: duwen of trekken, slaan of schoppen;
- Discriminatie: op grond van huidskleur, taal, geslacht of godsdienst;
- Ongewenst seksueel gedrag: taalgebruik, uitdagend gedrag, aanranding of misbruik.

Het protocol richt zich op:

- Preventief beleid;
- Optreden bij ongewenst gedrag.

Preventief beleid

Kinderen weten nog niet altijd wat gepast en ongepast gedrag is.

Het is belangrijk dat dit thuis en op school wordt aangeleerd en dat kinderen geleerd wordt in te zien welke gevolgen hun gedrag voor anderen kan hebben.

De belangrijkste rolmodellen voor de kinderen zijn daarbij de ouders en de leerkracht.

Het preventief beleid bestaat uit drie delen:

- Afspraken binnen de groep;
- De rol van het personeelslid;
- Het informeren van de ouders.

Afspraken binnen de groep

- In de groep en op school ervaren leerlingen en personeel een veilig pedagogisch leefklimaat;
- Alle kinderen zijn gelijkwaardig;
- Er is open communicatie: kinderen kunnen gebeurtenissen bespreken in de groep, of eventueel alleen met de leerkracht;
- Er wordt in iedere groep regelmatig aan de hand van een methode aandacht besteed aan de sociale vorming van kinderen.

De rol van het personeelslid

- Het personeelslid is zich bewust van zijn positie als rolmodel voor de kinderen en handelt daarnaar;
- Personeelsleden behandelen alle kinderen en alle ouders gelijkwaardig;
- De personeelsleden volgen gezamenlijk een cursus, behorend bij een methode over de sociale vorming van de kinderen;
- Personeelsleden bespreken problemen die zich voordoen omtrent het sociaal gedrag van leerlingen in het schoolteam of met de IB-er.

Het informeren van de ouders

- De ouders worden geïnformeerd over dit protocol;
- De school organiseert regelmatig een ouderavond met een deskundige om aandacht aan dit thema te besteden;
- Als sprake is van problemen ten aanzien van een leerling die regelmatig agressief gedrag vertoont of problemen ten aanzien van discriminatie of ongewenst seksueel gedrag, maakt de school dit bespreekbaar bij de ouders om samen te zoeken naar oplossingen of begeleiding.

Optreden bij ongewenst gedrag

- Elk personeelslid treedt onmiddellijk op tegen ongewenst gedrag, ook als het een leerling uit een andere groep betreft; het personeelslid meldt dit aan de betreffende leraar.
- De leraar maakt het ongewenste gedrag in de groep bespreekbaar; de leraar probeert met behulp van eventuele getuigen de situatie waarin dit gedrag vertoond is te reconstrueren.
- De leraar probeert de kinderen zich in te laten leven in de gevoelens die speelden.
- De leraar spreekt de dader aan op het gedrag en op het niet nakomen van gemaakte afspraken.
- Bij herhaling schrijft de dader een tiental relevante regels uit de gebruikte methode voor sociale vorming voor zichzelf over. Gedurende vijf dagen heeft hij hierover na schooltijd een gesprek met de leraar: elke dag geeft hij uitleg over twee regels en vertelt hij waarom deze regels zijn afgesproken.
- Als dezelfde leerling voor de derde keer ongewenst gedrag vertoont, wordt contact met de ouders opgenomen. Dan wordt uitgelegd welk gedrag het kind vertoont. Van de ouders wordt verwacht dat ze het kind hierop aanspreken; ouders kunnen externe hulp vragen.
- De school meldt de ouders van de dader eens per twee weken of het gedrag is veranderd.
- Blijft de leerling hetzelfde gedrag vertonen, dan worden de ouders geïnformeerd dat de schoolarts wordt ingeschakeld voor advies.

N.B.

Als een conflict tussen leerlingen ernstig escaleert vraagt de leraar onmiddellijk hulp bij één of meer collega's. De leerlingen worden gescheiden en in aparte ruimtes geplaatst om onder toezicht tot rust te komen. De ouders worden hierover geïnformeerd.

Bij ernstige misdragingen wordt de vertrouwensinspecteur onderwijs geïnformeerd en worden adviezen gevraagd. In dit geval worden ook de ouders geïnformeerd en uitgenodigd voor een gesprek.

Als een leerling zich ernstig misdraagt, kan de school de leerling daarvoor een officiële straf geven. Het kan gaan om een officiële waarschuwing, een schorsing of verwijdering. Zie het protocol hiervoor.